

طلاق در کشورهای عرب حاشیه خلیج فارس

کد مطلب: ۵۱۴۰ - تاریخ انتشار: سه شنبه ۶ آبان ۱۳۹۳ ساعت ۱۱:۱

امیر فیروزی

برای بررسی طلاق در کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس ابتدا باید به شیوه ازدواج در این کشورها و سنت‌های عربی ازدواج که روز به روز در حال رنگ باختن هستند پرداخت، زیرا این تغییرات در سنن باعث به وجود آمدن تغییر مهم اجتماعی شده است که در موضوع طلاق نقش مهمی را بازی می‌کند. ازدواج سنتی عربی به طور معمول میان پسرعموها و دخترعموها یا اقوامی با این سطح نزدیکی و در درون قبیله انجام می‌شود. در مواردی هم ازدواج میان دو قبیله مختلف انجام می‌شود که این کار معمولاً اهداف دیگری غیر از ازدواج دو جوان را پیگیری می‌کند، برای مثال، برقراری رابطه دوستانه میان دو قبیله‌ای که تا پیش از این با هم اختلاف داشتند.

نکته مهم در ازدواج‌های قبیله‌ای این است که خانواده پسر و دختر از یکدیگر شناخت معمولاً زیادی دارند. عروسی در شرایطی پیش می‌رود که پسر اجازه ندارد حتی چهره دختر را ببیند و باید به توضیحات زن‌های فامیل خود در مورد ظاهر دختر اعتماد و اکتفا کند.

داماد ابتدا باید با پدر عروس درباره مهریه به توافق برسد. مهریه می‌تواند پول، جواهر و لباس یا مجموعه‌ای از همه اینها باشد که به طور معمول از نظر ارزش بسیار گران تمام می‌شود. پس از این توافق، عروسی رسمی با انجام تشریفات قانونی و مذهبی انجام می‌شود. در این میان، در غیاب داماد از عروس درباره موافقتش با این وصلت سؤال شده و در صورت مثبت بودن پاسخ، جواب به گوش داماد رسانده می‌شود. داماد نیز که با پدر عروس به توافق نهایی رسیده است، در حضور دو شاهد با پدرزن آینده خود دست می‌دهد و عروسی رسماً انجام می‌شود. مراسم جشن، آخرین مرحله از این نمایش پیش از ملاقات عروس و داماد است. پس از پایان جشن هم این دو به ماه عسل می‌روند و پس از بازگشت یا برای زندگی نزد خانواده داماد می‌روند یا این‌گونه که این روزها بیشتر باب شده است، سر خانه و زندگی مستقل خود می‌روند. یک نکته هم برای تحکیم و ثبات خانواده سرلوحه کار زوج‌های جوان است: زن و مرد واقعی حتی در صورتی که مرد ازدواج دیگری کند یا با هم مشکلی داشته باشند، هیچ‌گاه از هم جدا نمی‌شوند.

این ازدواج سنتی عربی است، اما با ثروت روزافزون کشورهای عربی که از راه صدور نفت و تجارت به دست آمده و ارتباط بیشتر این جوامع با سایر جوامع الگوهای ازدواج و طلاق در این کشورها نیز به سرعت تغییر کرده است.

امارات متحده عربی

پایتخت: ابوظبی

مساحت: ۸۳,۶۰۰ کیلومتر مربع

جمعیت: ۴,۶۲۱,۳۹۹ نفر

حکومت: فدرال مشروطه سلطنتی و رئیس آن، خلیفه بن‌زاید آل‌نهیان نام دارد.

تاریخ تأسیس: این کشور در ۲ دسامبر ۱۹۷۱ میلادی تأسیس شده است.

آمار طلاق در امارات متحده عربی نیز بسیار بالاست. برای مثال، آمار طلاق در سال ۲۰۱۰ در دویی بیش از ۲۰ درصد (۹۹/۲۰) بوده است. در این سال، ۳۷۸۱ مورد ازدواج در دویی ثبت شده و ۷۹۴ مورد طلاق نیز انجام شده است، یعنی یک طلاق از هر پنج ازدواج.

در حال حاضر برای باز کردن پرونده طلاق در امارات، ابتدا زن و شوهر باید به بخش مشاوره خانواده دادگاه‌ها مراجعه کنند و دادگاه شریعت اسلامی هیچ پرونده‌ای را پیش از حضور زوجین در بخش مشاوره بررسی نمی‌کند. بخش مشاوره پس از ارائه پیشنهادها خود به زن و شوهر برای حل مشکلاتشان، به آنها فرصتی سه‌ماهه می‌دهد و در صورت اصرار دو طرف یا یکی از آنها، درخواست طلاق برای تصمیم‌گیری تسلیم قاضی شرع می‌شود. سپس قاضی در چند جلسه که باید با حضور زن و مرد و شاهد تشکیل شود، در مورد طلاق تصمیم می‌گیرد.

این شیوه گشایش پرونده طلاق بخشی از اصلاحاتی است که در قوانین شرعی طلاق در کشور امارت متحده عربی و در سال ۲۰۰۵ انجام شد. براساس این تغییرات، دست زنان برای گشودن پرونده‌های طلاق بازتر شد ولی در عین حال نیز این کوشش به عمل آمد که با توجه به آمار رو به رشد طلاق در این کشور، تا جایی که ممکن است پرونده‌ها به صلح و ادامه زندگی مشترک بینجامد. براساس این اصلاحات که توسط وزارت امور اسلامی و اوقاف امارات به انجام رسیده است، زنان می‌توانند با بازپرداخت مهریه به شوهر خود یا پرداخت جریمه از وی جدا شوند. پرداخت جریمه در شرایطی انجام می‌شود که زن متوجه بیماری مرد پیش از ازدواج شود یا به هر دلیلی بخواهد نامزدی رسمی را با مرد پس بگیرد. همچنین به موجب این اصلاحات، جاری شدن صیغه عقد بدون اخذ مجوز کمیته پزشکی، قانونی نخواهد بود. افراد باید برگه سلامت روانی، توانایی طبیعی جنسی و مبتلا نبودن به بیماری‌های حاد پوستی و مقاربتی را از این کمیته دریافت کنند.

یک مرد اماراتی براساس قوانین شریعت سَنّی می‌تواند به راحتی همسر خود را طلاق دهد. در این کشور همانند کویت، اس‌ام‌اس، ایمیل و تماس تلفنی شوهر می‌تواند به عنوان درخواست رسمی طلاق از سوی شوهر در دادگاه پذیرفته شود.

زن اماراتی نیز برای دریافت حکم طلاق بایستی ثابت کند که شوهرش به او صدمه جسمی یا شکنجه روانی وارد آورده است. ترک غیرموجه خانه به مدت سه‌ماه و بی‌توجهی به نیازهای مالی زن و فرزندان زوجین نیز می‌تواند از دلایلی باشد که زن اماراتی با آن درخواست جدا شدن از شوهر خود را به دادگاه ارائه دهد. در این صورت قاضی می‌تواند حکم به خلع دهد، اما زن بایستی مهریه خود را به شوهر سابقش پس بدهد.

عربستان سعودی

پایتخت: ریاض

مساحت: ۲٬۱۴۹٬۶۹۰

جمعیت: حدود ۲۸ میلیون نفر

حکومت: سلطنت مطلقه و پادشاه آن عبدالله بن عبدالعزیز نام دارد

تاریخ استقلال: این کشور پنج آگوست ۱۹۶۰ از بریتانیا استقلال یافت.

طلاق که از نگاه جامعه سنتی عربستان پدیده‌ای زشت و حتی ننگ‌آور محسوب می‌شود، با توجه به تغییرات سریع در این کشور نفتی، به سرعت در حال تبدیل شدن به پدیده‌ای طبیعی است، به خصوص اینکه این کشور در چند سال اخیر همواره یکی از کشورهایی بوده که بالاترین آمار طلاق را داشته است. در سال ۲۰۱۰ در این کشور هر ۳۰ دقیقه یک طلاق ثبت شده است، یعنی ۱۸۷۶۵ مورد طلاق در این سال. برای درک میزان رشد طلاق در عربستان، کافی‌است بدانیم که طلاق در ۲۰ سال اخیر از ۲۵درصد به ۶۰درصد رسیده است. بیشتر طلاق‌ها در عربستان در طول سه سال اول ازدواج روی می‌دهد.

با این وجود، فرایند درخواست طلاق برای زنان عربستانی، پراسترس، زمان‌بر و پرهزینه است و این امکان نیز وجود دارد که زن عربستانی پس از جدایی از همسر در پرونده‌ای که خود درخواست طلاق را داده باشد، برای همیشه از دیدن فرزند خود محروم شود.

علاوه بر این، زنی که به تنهایی به دادگاه برود، با بی‌توجهی قاضی روبه‌رو خواهد شد. براساس عرف دادگاه‌ها زن باید همراه یکی از اقوام مرد خود در دادگاه حاضر شود. در نقطه مقابل از نظر برابری حقوقی، مرد می‌تواند زن خود را به طور غیابی نیز طلاق دهد یعنی حضور زن در دادگاه تالاقش واجب نیست.

از نظر قانون حضانت کودکان تا سنین ۹–۷ سالگی برعهده مادر است. اگر مردی حضانت فرزندان خود را بعد از این سن نخواهد، می‌تواند آن را به همسر سابق خود واگذار کند، اما دادگاه او را مجبور نخواهد کرد که هزینه‌ای بابت این امر پرداخت کند.

طلاق در عربستان برای سنی‌ها و شیعیان با تفاوت‌هایی انجام می‌شود. مردان سنی به طور شفاهی می‌توانند همسر خود را طلاق بدهند، اما طلاق برای شیعیان مستلزم حضور شاهد در دادگاه است.

برای آمار بالای طلاق در این کشور دلایل زیادی مطرح می‌شود که از آن جمله می‌توان به چندهمسری، گرایش به پورنوگرافی، مسائل اقتصادی و اختلاف نظر میان زن و مرد را بیان کرد.

طلاق که با درخواست زن انجام گرفته شود را «خلع» می‌نامند. زن تنها در مواردی چون اعتیاد شوهر یا بزهکاری و ابتلای وی به بیماری ایدز می‌تواند درخواست طلاق بدهد. البته اگر زن از اعضای خانواده‌های بانفوذ در عربستان باشد، نیازی به این دلایل برای درخواست طلاق نیست.

در جامعه عربستان برای زنان، خلع قبح کمتری نسبت به طلاق دارد. وقتی زنی طلاق داده می‌شود، در اذهان افراد این ایده شکل می‌گیرد که ایراد کار از زن بوده است، اما خلع باعث می‌شود تا دیگران به آن زن به دیده قربانی و آدم ستم‌دیده نگاه کنند.

زنانی که از همسران خود جدا شده‌اند، در خطر از دست‌رفتن منزلت اجتماعی، آزادی فردی و حقوق خود به عنوان مادر قرار دارند. در بعضی موارد دختران ازدواج‌نکرده آزادی‌های بیشتری نسبت به زنی که طلاق گرفته است، دارند.

موقعیت زنان مطلقه در جامعه عربستان بسیار پیچیده است، در حالی‌که بیشتر زنان مطلقه به خانواده‌های خود بازمی‌گردند و ازدواج مجدد در میان آنها چندان رایج نیست، اما آنها به خاطر ناموفق بودن ازدواج حتی از سوی اقوام نزدیک خود نیز مورد سرزنش قرار می‌گیرند. گاهی خانواده‌هایی پیدا می‌شوند که از پذیرش آنها سر باز می‌زنند. در این کشور، ازدواج و طلاق نه مسئله‌ای فردی، که اتفاقی خانوادگی است و از نظر بسیاری طلاق در یک خانواده می‌تواند اعتبار و حیثیت آن خانواده یا قبیله را بر باد دهد.

در سال ۲۰۰۸ اولین نشست زنان خواهان برابری قوانین میان زن و مرد با حضور ۱۵۰ زن در سالن همایش اتاق بازرگانی شهر دمام برگزار شد. در این نشست غیردولتی که اولین از نوع خود و اقدامی تاریخی در این کشور محسوب می‌شد، مشکلات قوانین طلاق در عربستان مورد بررسی قرار گرفت و راهکارهایی برای حل این مشکلات ارائه شد.

در پایان این نشست، ۷۰پیشنهاد گوناگون ارائه شد که شامل پذیرش کارت ملی زنان به عنوان مدرکی بارزش در دادگاه، ارائه یک نسخه از اصل مدرک ازدواج به زوجه(و نه فقط به شوهر)، پذیرش نتایج تست دی‌ان‌ای در مواردی که شوهر ادعا می‌کند که پدر فرزند خود نیست، قید عبارت مجرد به جای مطلقه در مدارک رسمی(برای مردان مجرد قید می‌شود) و اجازه استفاده از وکیل زن در پرونده‌های طلاق می‌شد.

یکی دیگر از پیشنهادهای این نشست، تلاش برای رسیدن به سطحی از آگاهی عمومی و اجتماعی بود که مطلقه‌بودن زن دیگر به عنوان ننگ محسوب نشود.

اما اینها همه داستان‌های مربوط به طلاق در کشور شگفت‌انگیز عربستان نیست، طلاق اجباری با تصمیم یکی از اقوام زنج معضل دیگری است که چندان هم به آن پرداخته نشده. برای مثال، می‌توان به پرونده طلاق فاطمه بنت سلیمان العزاز با منصور بن عطیه التیمانی اشاره کرد که زوجی خوشبخت بودند و در سال ۲۰۰۳ با رضایت پدر فاطمه ازدواج کرده بودند. دو فرزند حاصل این ازدواج موفق بود، اما پس از مرگ پدر فاطمه، برادر ناتنی او که کفالت او را برعهده داشت، درخواست طلاق خواهر و داماد خانواده خود را به دادگاه ارائه کرد. برادر فاطمه ناسازگاری او و همسرش را علت این درخواست دانسته بود و در متن آن نوشته بود که منصور از خانواده‌ای «درجه دو» آمده است و این موضوع می‌تواند «به نام خانوادگی آنها ضربه وارد کند.»

قاضی پرونده حکم به طلاق داد، زیرا براساس قانون شریعت اگر زن یا کفیل او به دلیل بدنامی یا ناسازگاری شوهر درخواست طلاق کنند، این درخواست قابل بررسی

و پذیرش است. قاضی در حکم خود این‌گونه توضیح داده بود که کفیل فعلی می‌تواند در این باره تصمیم بگیرد، حتی اگر در گذشته نزدیک‌ترین کفیل به دختر درباره ازدواج او نظر مثبتی داشته است. قاضی یکی از برادران ناتنی فاطمه را به عنوان کفیل فعلی او تعیین کرد.

فاطمه این حکم را نپذیرفت و به همین دلیل به همراه نوزاد پسر خود به زندان رفت تا حکم زندان ۹ماه زندان را سپری کند، در حالی که براساس قوانین عربستان سعودی هیچ جرمی مرتکب نشده بود. فاطمه هنگامی که در آوریل ۲۰۰۷ از زندان آزاد شد، برای اینکه تحت کفالت برادر ناتنی خود زندگی نکند به همراه پسر خود به یک دارالایتام تحت اداره وزارت تأمین اجتماعی رفت؛ جایی که بر رفت و آمدهای او نظارت کامل می‌شد. منصور هم که حکم طلاق را امضا نکرده بود، در فهرست سیاه دولت قرار گرفت. او نمی‌تواند پاسپورت، کارت ملی، گواهینامه و حساب بانکی جدید داشته باشد و در حال حاضر به عنوان فراری همراه دختر چهارساله خود متواری است. این متخصص کامپیوتر که بیکار نیز شده است، در حال حاضر با کمک‌های مخفیانه خانواده خود روزگار را می‌گذراند.

فاطمه رویای پیوستن به شوهر و دختر خود را زنده نگه داشته و معتقد است که ارثیه پدری عاملی بوده تا برادر ناتنی‌اش دست به این اقدام بزند. در حال حاضر، این حکم که توسط دادگاه استیناف صادر شده تنها به دست پادشاه قابل تغییر است.

عربستان فاقد قانونی مدون است که روابط خانوادگی، طلاق و ازدواج را مورد قضاوت قرار دهد و قضات با استنباط شخصی خود از قانون شریعت در این موارد حکم صادر می‌کنند. ازدواج اجباری یا ازدواج بدون رضایت دختران نیز در این کشور رایج است. اما طلاق اجباری از سوی اقوام پدیده‌ای نوظهور به حساب می‌آید. جامعه ملی حقوق بشر عربستان در گزارشی به این نکته اشاره کرده است که اقوام دیگر پس از ازدواج نمی‌توانند درخواست طلاق کنند و این جزو حقوق زن است.

عمان

پایتخت:مسقط

مساحت: ۳۰۹،۵۰۰ کیلومتر مربع

جمعیت:۲،۵۷۷،۰۰۰نفر

حکومت: سلطنت مطلقه و پادشاه آن قابوس بن‌سعید نام دارد.

تاریخ تأسیس: این کشور در سال۱۶۵۱ و با شکست و بیرون راندن پرتغالی‌ها تأسیس شد.

در کشور عمان پدر، نگهبان طبیعی فرزندان و رئیس خانواده و مادر مسئول رشد جسمانی و فیزیکی آنهاست. بنابراین مرد اجازه تام برای طلاق دادن همسر خود را دارد و حضانت فرزندان هم پس از عبور آنها از سنین طفولیت برعهده اوست.

قانون به مرد اجازه می‌دهد بدون داشتن دلیلی محکمه‌پسند از همسر خود جدا شود. این طلاق به آسانی و با تکرار عبارت «من تو را طلاق دادم.» اتفاق می‌افتد. زنان اما برای طلاق کار سخت‌تری دارند و برای انجام این کار باید دلایل محکمی ارائه دهند.

از نظر حضانت، شباهت زیادی میان قوانین کشورهای حاشیه خلیج‌فارس وجود دارد، البته بر این اساس که طلاق با قوانین شیعه یا سنی یا در کدام‌یک از شش کشور عربی انجام می‌شود، تفاوت‌هایی وجود دارد. برای مثال، در کشور کویت قانون معمولاً حضانت را به مادر می‌دهد؛ اتفاقی که در عمان و چهار کشور دیگر نیز تا وقتی که دوران طفولیت کودک به پایان برسد، انجام می‌شود. دختران تا زمان ازدواج با مادران خود زندگی می‌کنند و پسران نیز معمولاً برای زندگی با پدر یا مادر خود قدرت انتخاب دارند. اگر مادر به هر دلیلی قادر به نگهداری فرزندان نباشد، حضانت به نزدیک‌ترین فامیل مؤنث او می‌رسد. اگر او هم نتواند مسئولیت حضانت را انجام دهد، پدر باید این کار را برعهده گیرد. اگر تصمیم‌گیری براساس مذهب شیعه انجام شود، در صورتی که زن مسلمان باشد و ازدواج مجدد نکند، حضانت برعهده اوست، اما اگر او نتواند این مسئولیت را به خوبی ایفا کند یا بمیرد، حضانت به پدر می‌رسد. در مجموع این قاضی است که در مورد حضانت کودکان بالاتر از دو سال تصمیم نهایی را می‌گیرد. در گذشته، قوانین طلاق از نظر حقوق زوجین تبعیض شدیدتری را شامل می‌شد، اما پس از اصلاحات سال ۱۹۹۷، اوضاع کمی فرق کرد. حالا این فقط مردان نبودند که می‌توانستند درخواست طلاق از همسر خود را پیش قاضی شرع ببرند و علاوه بر این، حداقل سن قانونی ازدواج برای زنان و مردان ۱۸سال تعیین شد که پاسخی بود بر معضل اجتماعی که در عمان هنوز هم روی می‌دهد، یعنی ازدواج میان اقوام در سنین پایین.

در حال حاضر، یک زن عمانی می‌تواند با دلایلی خاص به دادگاه مراجعه کرده و درخواست طلاق از شوهر خود را مطرح کند که از آن جمله می‌توان به حمایت نکردن مالی شوهر از خانواده برای مدت بیش از یک‌سال، ارتکاب جرم توسط شوهر که موجب زندانی‌شدن او شود و ترک خانه اشاره کرد.

آمار طلاق در سال ۲۰۰۸ در این کشور به ۱۲درصد رسید و تعداد مردانی که از حق شرعی خود برای ازدواج دوم استفاده کرده‌اند نیز حدود ۲۰درصد بوده است. چندهمسری در کشور عمان با وجود تغییرات سریع اجتماعی و فرهنگی هنوز به شکل جدی وجود دارد.

قطر

پایتخت: دوحه

مساحت: ۱۱،۴۳۷کیلومتر مربع

جمعیت: حدود ۷/۱ میلیون نفر

حکومت: سلطنت مطلقه و پادشاه آن شیخ حمد بن‌خلیفه آل‌ثانی نام دارد.

تاریخ استقلال: این کشور در سال ۱۹۷۱ استقلال یافت.

در کشور قطر، سنت‌ها هنوز نقش مهمی در ازدواج و طلاق دارند. با وجود تغییرات روزافزون در این کشور ثروتمند عربی، جامعه هنوز محافظه‌کار قطر، ارتباط میان دختران و پسران را پیش از ازدواج حتی در حد آشنایی هم ممنوع می‌داند و با وجودی که الگوی رفتاری نسل جوان در حال تغییر است، هنوز هم ازدواج‌هایی در این کشور انجام می‌شود که عروس و داماد موفق نمی‌شوند چهره یکدیگر پیش از ازدواج ببینند. اما با وجود چهره سنتی جامعه و تأکید بر اهمیت خانواده و مذموم دانستن طلاق، این کشور هم مانند سایر کشورهای همسایه خود در اطراف خلیج‌فارس با مشکل افزایش شدید آمار طلاق روبه‌روست.

۱۰۸۹مورد طلاق در سال ۲۰۰۹ در این کشور انجام شده است که با توجه به اینکه تعداد کل ازدواج‌های قطری‌ها در این سال ۳۱۲۷ مورد بوده آماری هشداردهنده است. براساس این آمار که توسط مرکز آمار دولتی قطر منتشر شده، در سال۲۰۰۹ از هر ۱۰۰۰ مرد ۱/۱۲ نفر و از هر ۱۰۰۰ زن قطری نیز ۴/۱۰ نفر درخواست طلاق داده‌اند. در حالی که این رقم در سال ۲۰۰۸، ۴/۱۰ برای مردان و ۲/۹ برای زنان بوده است. همچنین در تحقیقی که در سال ۲۰۰۴ انجام شده، قطر از نظر

درصد طلاق جایگاه دوازدهم را در میان همه کشورهای جهان به خود اختصاص داد بود.

در این میان، ۵/۹ درصد زنان و ۸/۳۳ مردان طلاق گرفته بین سنین ۲۹–۲۰ سال هستند. ۹/۲۹ درصد زنان و ۳۸ درصد مردان نیز افرادی در سنین ۳۹–۳۰ سال هستند. کارشناسان اجتماعی، تغییرات اساسی در اجتماع قطر را عامل اصلی این رویداد می‌دانند، این تغییرات سبب شده تا حفظ خانواده دیگر ارزش گذشته را نداشته باشد. علاوه بر این، اختلافات میان زن و مرد در نحوه اداره اقتصاد خانواده، عدم درک متقابل، پذیرش نظر والدین زن یا شوهر و همچنین وجود سنت‌های قدیمی مبنی بر عدم ارتباط بین دختر و پسر پیش از ازدواج و در نتیجه بروز اختلاف پس از ازدواج، از دیگر عوامل افزایش آمار طلاق در این کشور است. تفاوت‌های فکری میان دختران و پسران جوان در این کشور نیز وجود دارد. پسران جوان بیشتر میل به سفر به خارج از کشور برای تحصیل یا ترک تحصیل و پرداختن به امور تجاری را دارند، در حالی که دختران برای کسب علم و البته به دست آوردن آزادی‌هایی که در دوران مدرسه نداشته‌اند، بیشتر در دانشگاه‌های کشور قطر تحصیل می‌کنند. این شیوه‌های مختلف زندگی و اجتماعی‌شدن، خود یکی از عوامل اختلاف میان زوج‌های قطری است.

کویت

پایتخت: کویت

مساحت: ۱۷، ۸۱۸ کیلومتر مربع

جمعیت: حدود ۵/۳ میلیون نفر

حکومت: امیرنشین و امیر آن صباح‌الاحمد الجابر الصباح نام دارد.

تاریخ استقلال: این کشور در پنج ژوئن ۱۹۶۱ از سلطه بریتانیا استقلال یافت.

کشور کویت هم که از نظر اجتماعی تحت قوانین شریعت اسلامی اداره می‌شود و سنت عربی در آن رونق زیادی دارد، مانند دیگر کشورهای حاشیه خلیج فارس با مشکل جدی آمار بالای طلاق دست و پنجه نرم می‌کند؛ مشکلی که سیاستمداران و کارشناسان اجتماعی در این کشور را برای پیدا کردن راه چاره‌ای به تکاپو انداخته است.

آمار ازدواج در سال ۲۰۰۹ در کویت ۱۴۱۵۵ مورد بوده، در حالی که در همین سال ۵۹۶۵ طلاق به ثبت رسیده است که یکی از بالاترین ارقام طلاق در میان همه کشورهای جهان است. ۶۵درصد از این طلاق‌ها نیز در پنج سال اول ازدواج روی می‌دهد که نشان از عدم تحمل زندگی مشترک در میان جوانان کویتی است. این آمار زنگ خطر را برای مسئولان به صدا در آورده است، زیرا آمار ۴۴درصدی طلاق در این کشور معضلات اجتماعی آنی و آتی را در پی خواهد داشت که از آن جمله می‌توان به بر هم خوردن رشد متعادل جمعیت و مشکلات آتی که از به وجود آمدن نسلی که بدون نظارت مشترک پدر و مادر رشد کرده‌اند، اشاره نمود. با هدف اصلاح این معضل رو به گسترش، وزارت دادگستری کویت با همکاری سایر وزارتخانه‌ها کوشش می‌کند تا به جوانان درباره ازدواج و انتخاب همسر آموزش دهد و جامعه را از معضلاتی که طلاق باعث آن می‌شود و به‌خصوص مشکلاتی که برای فرزندان ایجاد می‌شود، آگاه کند.

در این میان، منتقدان سنتی – مذهبی علت بروز این معضل را دور شدن جامعه و فردفرد اعضای آن از دین می‌دانند و از سوی دیگر، جامعه‌شناسان و روان‌شناسان اجتماعی ریشه‌های بحران را در قوانین طلاق و همچنین عوامل قابل بررسی اجتماعی که این وضعیت را شکل داده‌اند، می‌بینند.

در حرکتی عملی، وکلا و جامعه‌شناسان کویتی خواستار بررسی مجدد قوانین طلاق در این کشور شده‌اند؛ قوانینی که به موجب آن و در بسیاری از موارد، همسر سابق زن پس از طلاق موظف است حقوق ماهیانه، منزل مسکونی، اتومبیل و پیشخدمتی را در اختیار همسر سابق خود بگذارد؛ اتفاقی که برای زنان کویتی مطلقه امتیازی بزرگ محسوب می‌شود، زیرا آنها با خلاصی از مسئولیت‌های زندگی مشترک و پس از طلاق، امکانات مطلوبی را نیز دریافت می‌کنند.

البته باز هم مشابه دیگر کشورهای عرب منطقه، قانون طلاق و به‌خصوص درخواست جدایی در کویت امکان مانور بیشتری را به مردان می‌دهد و زنان فقط در مواردی چون شکنجه بدنی یا روانی، ترک‌شدن برای زمان بیش از سه‌ماه و ارضا نشدن نیازهای خانواده، می‌توانند درخواست جدایی از شوهر خود را به دادگاه ارائه دهند. در این میان، مشکلات و اختلاف‌نظر در مورد چگونگی اداره اقتصادی خانواده با به خود اختصاص دادن ۲۹درصد پرونده‌های طلاق در کویت، مهم‌ترین دلیل جدایی همسران در این کشور است.

بحرین

پایتخت: منامه

مساحت: ۷۰۶ کیلومتر مربع

جمعیت: حدود ۲/۱ میلیون نفر

حکومت: پادشاهی و پادشاه آن حمد بن عیسی آل خلیفه نام دارد.

تاریخ استقلال: این کشور در ۱۵ آگوست ۱۹۷۱ استقلال یافت.

بحرینی‌ها هم آمار بالای طلاق را به عنوان یکی از معضلات اجتماعی خود می‌بینند. براساس آمار وزارتخانه عدالت و اسلام بحرین در سال ۲۰۰۸، تعداد ۴۴۰۰ ازدواج در این کشور انجام شده، در حالی که ۱۲۸۰ مورد طلاق نیز به ثبت رسیده است.

دولت بحرین در سال‌های اخیر با برگزاری ورک‌شاپ‌هایی برای جوانان سعی کرده تا برای انتخاب صحیح همسر کمک کند و باعث تغییر نگرش جامعه به موضوع ازدواج از یک سنت به پدیده‌ای عاطفی شود.

قوانین طلاق در این کشور که تابعی از قوانین شریعت است و ناآگاهی افراد از حقوق قانونی خود و شیوه پیگیری آنها باعث شده تا عده‌ای از فعالان حقوق زنان فعالیت‌هایی عملی برای حمایت از زنان در جامعه بحرین انجام دهند. یکی از این فعالیت‌ها، کمپینی است که

در سال ۲۰۰۷ با هدف کمک به زنان برای رسیدن به حقوق قانونی نفقه، حضانت و مسکن به راه افتاده است. این کمپین علاوه بر تلاش در جهت تأمین حقوق قانونی زنان تحت قوانین فعلی کشور، خواستار اصلاح عملی قوانین نیز هست. «اتحادیه زنان بحرینی برای توسعه انسانی» به پروسه طولانی طلاق و مشکلات پیش روی زنان بحرینی در رسیدن به حقوق خود اعتراض دارد. ابتصام زاید، یکی از اعضای این کمپین، به گلف‌نیوز می‌گوید: «تعداد پرونده‌های طلاق رو به افزایش است و زنان از این شرایط متضرر می‌شوند، زیرا زنان در پروسه طولانی بررسی پرونده‌ها با خطر روبه‌رو شدن با مشکلات مالی و مسکن مواجهند. این کمپین در سال گذشته کنفرانسی درباره برابری حقوق میان زن و مرد نیز برگزار کرد. دستیابی به راه‌حلهایی عملی پیرامون معضلات قانونی و حقوقی برای رسیدن به وضعیتی که در آن زنان مورد ستم حقوقی و اجتماعی قرار نگیرند، دستور کار اصلی این سمینار بود.

برای بررسی طلاق در کشورهای عربی حاشیهٔ خلیج‌فارس ابتدا باید به شیوه ازدواج در این کشورها و سنت‌های عربی ازدواج که روز به روز در حال رنگ باختن هستند پرداخت، زیرا این تغییرات در سنن باعث به وجود آمدن تغییر مهم اجتماعی شده است که در موضوع طلاق نقش مهمی را بازی می‌کنند. ازدواج سنتی عربی به طور معمول میان پسرعموها و دخترعموها یا اقوامی با این سطح نزدیکی و در درون قبیله انجام می‌شود. در مواردی هم ازدواج میان دو قبیله مختلف انجام می‌شود که این کار معمولاً اهداف دیگری غیر از ازدواج دو جوان را پیگیری می‌کند، برای مثال، برقراری رابطه دوستانه میان دو قبیله‌ای که تا پیش از این با هم اختلاف داشتند.

نکته مهم در ازدواج‌های قبیله‌ای این است که خانواده پسر و دختر از یکدیگر شناخت معمولاً زیادی دارند. عروسی در شرایطی پیش می‌رود که پسر اجازه ندارد حتی چهره دختر را ببیند و باید به توضیحات زن‌های فامیل خود در مورد ظاهر دختر اعتماد و اکتفا کند.

داماد ابتدا باید با پدر عروس درباره مهریه به توافق برسد. مهریه می‌تواند پول، جواهر و لباس یا مجموعه‌ای از همه اینها باشد که به طور معمول از نظر ارزش بسیار گران تمام می‌شود. پس از این توافق، عروسی رسمی با انجام تشریفات قانونی و مذهبی انجام می‌شود. در این میان، در غیاب داماد از عروس درباره موافقتش با این وصلت سؤال شده و در صورت مثبت بودن پاسخ، جواب به گوش داماد رسانده می‌شود. داماد نیز که با پدر عروس به توافق نهایی رسیده است، در حضور دو شاهد با پدرزن آینده خود دست می‌دهد و عروسی رسماً انجام می‌شود. مراسم جشن، آخرین مرحله از این نمایش پیش از ملاقات عروس و داماد است. پس از پایان جشن هم این دو به ماه عسل می‌روند و پس از بازگشت یا برای زندگی نزد خانواده داماد می‌روند یا این‌گونه که این روزها بیشتر باب شده است، سر خانه و زندگی مستقل خود می‌روند. یک نکته هم برای تحکیم و ثبات خانواده سرلوحه کار زوج‌های جوان است: زن و مرد واقعی حتی در صورتی که مرد ازدواج دیگری کند یا با هم مشکلی داشته باشند، هیچ‌گاه از هم جدا نمی‌شوند.

این ازدواج سنتی عربی است، اما با ثروت روزافزون کشورهای عربی که از راه صدور نفت و تجارت به دست آمده و ارتباط بیشتر این جوامع با سایر جوامع الگوهای ازدواج و طلاق در این کشورها نیز به سرعت تغییر کرده است.

امارات متحده عربی

پایتخت: ابوظبی

مساحت: ۸۳٬۶۰۰ کیلومتر مربع

جمعیت: ۴٬۶۲۱٬۳۹۹ نفر

حکومت: فدرال مشروطه سلطنتی و رئیس آن، خلیفه بن‌زاید آل‌نهیان نام دارد.

تاریخ تأسیس: این کشور در ۲ دسامبر ۱۹۷۱ میلادی تأسیس شده‌است.

آمار طلاق در امارات متحده عربی نیز بسیار بالاست. برای مثال، آمار طلاق در سال ۲۰۱۰ در دویی بیش از ۲۰ درصد (۹۹/۲۰) بوده است. در این سال، ۳۷۸۱ مورد ازدواج در دویی ثبت شده و ۷۹۴ مورد طلاق نیز انجام شده است، یعنی یک طلاق از هر پنج ازدواج.

در حال حاضر برای باز کردن پروندهٔ طلاق در امارات، ابتدا زن و شوهر باید به بخش مشاوره خانواده دادگاه‌ها مراجعه کنند و دادگاه شریعت اسلامی هیچ پرونده‌ای را پیش از حضور زوجین در بخش مشاوره بررسی نمی‌کند. بخش مشاوره پس از ارائه پیشنهادی خود به زن و شوهر برای حل مشکلاتشان، به آنها فرصتی سه‌ماهه می‌دهد و در صورت اصرار دو طرف یا یکی از آنها، درخواست طلاق برای تصمیم‌گیری تسلیم قاضی شرع می‌شود. سپس قاضی در چند جلسه که باید با حضور زن و مرد و شاهد تشکیل شود، در مورد طلاق تصمیم می‌گیرد.

این شیوهٔ گشایش پرونده طلاق بخشی از اصلاحاتی است که در قوانین شرعی طلاق در کشور امارت متحده عربی و در سال ۲۰۰۵ انجام شد. براساس این تغییرات، دست زنان برای گشودن پرونده‌های طلاق بازتر شد ولی در عین حال نیز این کوشش به عمل آمد که با توجه به آمار رو به رشد طلاق در این کشور، تا جایی که ممکن است پرونده‌ها به صلح و ادامه زندگی مشترک بینجامد. براساس این اصلاحات که توسط وزارت امور اسلامی و اوقاف امارات به انجام رسیده است، زنان می‌توانند با بازپرداخت مهریه به شوهر خود یا پرداخت جریمه از وی جدا شوند. پرداخت جریمه در شرایطی انجام می‌شود که زن متوجه بیماری مرد پیش از ازدواج شود یا به هر دلیلی بخواهد نامزدی رسمی را با مرد پس بگیرد. همچنین به موجب این اصلاحات، جاری شدن صیغه عقد بدون اخذ مجوز کمیته پزشکی، قانونی نخواهد بود. افراد باید برگه سلامت روانی، توانایی طبیعی جنسی و مبتلا نبودن به بیماری‌های حاد پوستی و مقاربتی را از این کمیته دریافت کنند.

یک مرد اماراتی براساس قوانین شریعت سنی می‌تواند به راحتی همسر خود را طلاق دهد. در این کشور همانند کویت، اس‌ام‌اس، ایمیل و تماس تلفنی شوهر می‌تواند به عنوان درخواست رسمی طلاق از سوی شوهر در دادگاه پذیرفته شود.

زن اماراتی نیز برای دریافت حکم طلاق بایستی ثابت کند که شوهرش به او صدمه جسمی یا شکنجه روانی وارد آورده است. ترک غیرموجه خانه به مدت سه‌ماه و بی‌توجهی به نیازهای مالی زن و فرزندان زوجین نیز می‌تواند از دلایلی باشد که زن اماراتی با آن درخواست جدا شدن از شوهر خود را به دادگاه ارائه دهد. در این صورت قاضی می‌تواند حکم به خلع دهد، اما زن بایستی مهریه خود را به شوهر سابقش پس بدهد.

پایتخت: ریاض

مساحت: ۲,۱۴۹,۶۹۰

جمعیت: حدود ۲۸ میلیون نفر

حکومت: سلطنت مطلقه و پادشاه آن عبدالله بن عبدالعزيز نام دارد

تاریخ استقلال: این کشور پنج آگوست ۱۹۶۰ از بریتانیا استقلال یافت.

طلاق که از نگاه جامعه سنتی عربستان پدیده‌ای زشت و حتی ننگ‌آور محسوب می‌شود، با توجه به تغییرات سریع در این کشور نفتی، به سرعت در حال تبدیل شدن به پدیده‌ای طبیعی است، به خصوص اینکه این کشور در چند سال اخیر همواره یکی از کشورهایی بوده که بالاترین آمار طلاق را داشته است. در سال ۲۰۱۰ در این کشور هر ۳۰ دقیقه یک طلاق ثبت شده است، یعنی ۱۸۷۶۵ مورد طلاق در این سال. برای درک میزان رشد طلاق در عربستان، کافی است بدانیم که طلاق در ۲۰ سال اخیر از ۲۵ درصد به ۶۰ درصد رسیده است. بیشتر طلاق‌ها در عربستان در طول سه سال اول ازدواج روی می‌دهد.

با این وجود، فرایند درخواست طلاق برای زنان عربستانی، پراسترس، زمان‌بر و پرهزینه است و این امکان نیز وجود دارد که زن عربستانی پس از جدایی از همسر در پرونده‌ای که خود درخواست طلاق را داده باشد، برای همیشه از دیدن فرزند خود محروم شود.

علاوه بر این، زنی که به تنهایی به دادگاه برود، با بی‌توجهی قاضی روبه‌رو خواهد شد. براساس عرف دادگاه‌ها زن باید همراه یکی از اقوام مرد خود در دادگاه حاضر شود. در نقطه مقابل از نظر برابری حقوقی، مرد می‌تواند زن خود را به طور غیابی نیز طلاق دهد یعنی حضور زن در دادگاه طلاقی واجب نیست.

از نظر قانون حضانت کودکان تا سنین ۹-۷ سالگی برعهده مادر است. اگر مردی حضانت فرزندان خود را بعد از این سن نخواهد، می‌تواند آن را به همسر سابق خود واگذار کند، اما دادگاه او را مجبور نخواهد کرد که هزینه‌ای بابت این امر پرداخت کند.

طلاق در عربستان برای سنی‌ها و شیعیان با تفاوت‌هایی انجام می‌شود. مردان سنی به طور شفاهی می‌توانند همسر خود را طلاق بدهند، اما طلاق برای شیعیان مستلزم حضور شاهد در دادگاه است.

برای آمار بالای طلاق در این کشور دلایل زیادی مطرح می‌شود که از آن جمله می‌توان به چندهمسری، گرایش به پورنوگرافی، مسائل اقتصادی و اختلاف نظر میان زن و مرد را بیان کرد.

طلاقی که با درخواست زن انجام گرفته شود را «خلع» می‌نامند. زن تنها در مواردی چون اعتیاد شوهر یا بزهکاری و ابتلای وی به بیماری ایدز می‌تواند درخواست طلاق بدهد. البته اگر زن از اعضای خانواده‌های بانفوذ در عربستان باشد، نیازی به این دلایل برای درخواست طلاق نیست.

در جامعه عربستان برای زنان، خلع قبح کمتری نسبت به طلاق دارد. وقتی زنی طلاق داده می‌شود، در اذهان افراد این ایده شکل می‌گیرد که ایراد کار از زن بوده است، اما خلع باعث می‌شود تا دیگران به آن زن به دیده قربانی و آدم ستم‌دیده نگاه کنند.

زنانی که از همسران خود جدا شده‌اند، در خطر از دست‌رفتن منزلت اجتماعی، آزادی فردی و حقوق خود به عنوان مادر قرار دارند. در بعضی موارد دختران ازدواج‌نکرده آزادی‌های بیشتری نسبت به زنی که طلاق گرفته است، دارند.

موقعیت زنان مطلقه در جامعه عربستان بسیار پیچیده است، در حالی که بیشتر زنان مطلقه به خانواده‌های خود بازمی‌گردند و ازدواج مجدد در میان آنها چندان رایج نیست، اما آنها به خاطر ناموفق بودن ازدواج حتی از سوی اقوام نزدیک خود نیز مورد سرزنش قرار می‌گیرند. گاهی خانواده‌هایی پیدا می‌شوند که از پذیرش آنها سر باز می‌زنند. در این کشور، ازدواج و طلاق نه مسئله‌ای فردی، که اتفاقی خانوادگی است و از نظر بسیاری طلاق در یک خانواده می‌تواند اعتبار و حیثیت آن خانواده یا قبیله را بر باد دهد.

در سال ۲۰۰۸ اولین نشست زنان خواهان برابری قوانین میان زن و مرد با حضور ۱۵۰ زن در سالن همایش اتاق بازرگانی شهر دمام برگزار شد. در این نشست غیردولتی که اولین از نوع خود و اقدامی تاریخی در این کشور محسوب می‌شد، مشکلات قوانین طلاق در عربستان مورد بررسی قرار گرفت و راهکارهایی برای حل این مشکلات ارائه شد.

در پایان این نشست، ۷۰ پیشنهاد گوناگون ارائه شد که شامل پذیرش کارت ملی زنان به عنوان مدرکی بالارزش در دادگاه، ارائه یک نسخه از اصل مدرک ازدواج به زوجه(و نه فقط به شوهر)، پذیرش نتایج تست دی‌ان‌ای در مواردی که شوهر ادعا می‌کند که پدر فرزند خود نیست، قید عبارت مجرد به جای مطلقه در مدارک رسمی(برای مردان مجرد قید می‌شود) و اجازه استفاده از وکیل زن در پرونده‌های طلاق می‌شد.

یکی دیگر از پیشنهادهای این نشست، تلاش برای رسیدن به سطحی از آگاهی عمومی و اجتماعی بود که مطلقه‌بودن زن دیگر به عنوان ننگ محسوب نشود. اما اینها همه داستان‌های مربوط به طلاق در کشور شگفت‌انگیز عربستان نیست، طلاق اجباری با تصمیم یکی از اقوام زنج معضل دیگری است که چندان هم به آن پرداخته نشده. برای مثال، می‌توان به پرونده طلاق فاطمه بنت سلیمان العزاز با منصور بن عطیه التیمانی اشاره کرد که زوجی خوشبخت بودند و در سال ۲۰۰۳ با رضایت پدر فاطمه ازدواج کرده بودند. دو فرزند حاصل این ازدواج موفق بود، اما پس از مرگ پدر فاطمه، برادر ناتنی او که کفالت او را برعهده داشت، درخواست طلاق خواهر و داماد خانواده خود را به دادگاه ارائه کرد. برادر فاطمه ناسازگاری او و همسرش را علت این درخواست دانسته بود و در متن آن نوشته بود که منصور از خانواده‌ای «درجه دو» آمده است و این موضوع می‌تواند «به نام خانوادگی آنها ضربه وارد کند».

قاضی پرونده حکم به طلاق داد، زیرا براساس قانون شریعت اگر زن یا کفیل او به دلیل بدنامی یا ناسازگاری شوهر درخواست طلاق کنند، این درخواست قابل بررسی و پذیرش است. قاضی در حکم خود این‌گونه توضیح داده بود که کفیل فعلی می‌تواند در این باره تصمیم بگیرد، حتی اگر در گذشته نزدیک‌ترین کفیل به دختر درباره ازدواج او نظر مثبتی داشته است. قاضی یکی از برادران ناتنی فاطمه را به عنوان کفیل فعلی او تعیین کرد.

فاطمه این حکم را نپذیرفت و به همین دلیل به همراه نوزاد پسر خود به زندان رفت تا حکم زندان ۹ ماه زندان را سپری کند، در حالی که براساس قوانین عربستان سعودی هیچ جرمی مرتکب نشده بود. فاطمه هنگامی که در آوریل ۲۰۰۷ از زندان آزاد شد، برای اینکه تحت کفالت برادر ناتنی خود زندگی نکند به همراه پسر خود به یک دارالایتام تحت اداره وزارت تأمین اجتماعی رفت؛ جایی که بر رفت و آمدهای او نظارت کامل می‌شد. منصور هم که حکم طلاق را امضا نکرده بود، در

فهرست سیاه دولت قرار گرفت. او نمی‌تواند پاسپورت، کارت ملی، گواهینامه و حساب بانکی جدید داشته باشد و در حال حاضر به عنوان فراری همراه دختر چهارساله خود متواری است. این متخصص کامپیوتر که بیکار نیز شده است، در حال حاضر با کمک‌های مخفیانه خانواده خود روزگار را می‌گذراند.

فاطمه رویای پیوستن به شوهر و دختر خود را زنده نگه داشته و معتقد است که ارثیه پدری عاملی بوده تا برادر ناتنی‌اش دست به این اقدام بزند. در حال حاضر، این حکم که توسط دادگاه استیناف صادر شده تنها به دست پادشاه قابل تغییر است.

عربستان فاقد قانونی مدون است که روابط خانوادگی، طلاق و ازدواج را مورد قضاوت قرار دهد و قضات با استنباط شخصی خود از قانون شریعت در این موارد حکم صادر می‌کنند. ازدواج اجباری یا ازدواج بدون رضایت دختران نیز در این کشور رایج است. اما طلاق اجباری از سوی اقوام پدیده‌ای نوظهور به حساب می‌آید. جامعه ملی حقوق بشر عربستان در گزارشی به این نکته اشاره کرده است که اقوام دیگر پس از ازدواج نمی‌توانند درخواست طلاق کنند و این جزو حقوق زن است.

عمان

پایتخت:مسقط

مساحت: ۳۰۹،۵۰۰ کیلومتر مربع

جمعیت:۲،۵۷۷،۰۰۰نفر

حکومت: سلطنت مطلقه و پادشاه آن قابوس بن سعید نام دارد.

تاریخ تأسیس: این کشور در سال۱۶۵۱ و با شکست و بیرون راندن پرتغالی‌ها تأسیس شد.

در کشور عمان پدر، نگهبان طبیعی فرزندان و رئیس خانواده و مادر مسئول رشد جسمانی و فیزیکی آنهاست. بنابراین مرد اجازه تام برای طلاق دادن همسر خود را دارد و حضانت فرزندان هم پس از عبور آنها از سنین طفولیت برعهده اوست.

قانون به مرد اجازه می‌دهد بدون داشتن دلیلی محکمه‌پسند از همسر خود جدا شود. این طلاق به آسانی و با تکرار عبارت «من تو را طلاق دادم.» اتفاق می‌افتد. زنان اما برای طلاق کار سخت‌تری دارند و برای انجام این کار باید دلایل محکمی ارائه دهند.

از نظر حضانت، شباهت زیادی میان قوانین کشورهای حاشیه خلیج‌فارس وجود دارد، البته بر این اساس که طلاق با قوانین شیعه یا سنی یا در کدام‌یک از شش کشور عربی انجام می‌شود، تفاوت‌هایی وجود دارد. برای مثال، در کشور کویت قانون معمولاً حضانت را به مادر می‌دهد؛ اتفاقی که در عمان و چهار کشور دیگر نیز تا وقتی که دوران طفولیت کودک به پایان برسد، انجام می‌شود. دختران تا زمان ازدواج با مادران خود زندگی می‌کنند و پسران نیز معمولاً برای زندگی با پدر یا مادر خود قدرت انتخاب دارند. اگر مادر به هر دلیلی قادر به نگهداری فرزندان نباشد، حضانت به نزدیک‌ترین فامیل مؤنث او می‌رسد. اگر او هم نتواند مسئولیت حضانت را انجام دهد، پدر باید این کار را برعهده گیرد. اگر تصمیم‌گیری براساس مذهب شیعه انجام شود، در صورتی که زن مسلمان باشد و ازدواج مجدد نکند، حضانت برعهده اوست، اما اگر او نتواند این مسئولیت را به خوبی ایفا کند یا بمیرد، حضانت به پدر می‌رسد. در مجموع این قاضی است که در مورد حضانت کودکان بالاتر از دو سال تصمیم نهایی را می‌گیرد. در گذشته، قوانین طلاق از نظر حقوق زوجین تبعیض شدیدتری را شامل می‌شد، اما پس از اصلاحات سال ۱۹۹۷، اوضاع کمی فرق کرد. حالا این فقط مردان نبودند که می‌توانستند درخواست طلاق از همسر خود را پیش قاضی شرع ببرند و علاوه بر این، حداقل سن قانونی ازدواج برای زنان و مردان ۱۸سال تعیین شد که پاسخی بود بر معضل اجتماعی که در عمان هنوز هم روی می‌دهد، یعنی ازدواج میان اقوام در سنین پایین.

در حال حاضر، یک زن عمانی می‌تواند با دلایلی خاص به دادگاه مراجعه کرده و درخواست طلاق از شوهر خود را مطرح کند که از آن جمله می‌توان به حمایت نکردن مالی شوهر از خانواده برای مدت بیش از یک‌سال، ارتکاب جرم توسط شوهر که موجب زندانی‌شدن او شود و ترک خانه اشاره کرد.

آمار طلاق در سال ۲۰۰۸ در این کشور به ۱۲درصد رسید و تعداد مردانی که از حق شرعی خود برای ازدواج دوم استفاده کرده‌اند نیز حدود ۲۰درصد بوده است. چندهمسری در کشور عمان با وجود تغییرات سریع اجتماعی و فرهنگی هنوز به شکل جدی وجود دارد.

قطر

پایتخت: دوحه

مساحت: ۱۱،۴۳۷کیلومتر مربع

جمعیت: حدود ۷/۱ میلیون نفر

حکومت: سلطنت مطلقه و پادشاه آن شیخ حمد بن‌خلیفه آل‌ثانی نام دارد.

تاریخ استقلال: این کشور در سال ۱۹۷۱ استقلال یافت.

در کشور قطر، سنت‌ها هنوز نقش مهمی در ازدواج و طلاق دارند. با وجود تغییرات روزافزون در این کشور ثروتمند عربی، جامعه هنوز محافظه‌کار قطر، ارتباط میان دختران و پسران را پیش از ازدواج حتی در حد آشنایی هم ممنوع می‌داند و با وجودی که الگوی رفتاری نسل جوان در حال تغییر است، هنوز هم ازدواج‌هایی در این کشور انجام می‌شود که عروس و داماد موفق نمی‌شوند چهره یکدیگر پیش از ازدواج ببینند. اما با وجود چهره سنتی جامعه و تأکید بر اهمیت خانواده و مذموم دانستن طلاق، این کشور هم مانند سایر کشورهای همسایه خود در اطراف خلیج‌فارس با مشکل افزایش شدید آمار طلاق روبه‌روست.

۱۰۸۹مورد طلاق در سال ۲۰۰۹ در این کشور انجام شده است که با توجه به اینکه تعداد کل ازدواج‌های قطری‌ها در این سال ۳۱۲۷ مورد بوده آماری هشداردهنده است. براساس این آمار که توسط مرکز آمار دولتی قطر منتشر شده، در سال۲۰۰۹ از هر ۱۰۰۰ مرد ۱/۱۲ نفر و از هر ۱۰۰۰ زن قطری نیز ۴/۱۰ نفر درخواست طلاق داده‌اند. در حالی که این رقم در سال ۲۰۰۸، ۴/۱۰ برای مردان و ۲/۹ برای زنان بوده است. همچنین در تحقیقی که در سال ۲۰۰۴ انجام شده، قطر از نظر درصد طلاق جایگاه دوازدهم را در میان همه کشورهای جهان به خود اختصاص داد بود.

در این میان، ۵/۹ درصد زنان و ۸/۳۳ مردان طلاق گرفته بین سنین ۲۹–۲۰ سال هستند. ۹/۲۹ درصد زنان و ۳۸ درصد مردان نیز افرادی در سنین ۳۹–۳۰ سال هستند. کارشناسان اجتماعی، تغییرات اساسی در اجتماع قطر را عامل اصلی این رویداد می‌دانند، این تغییرات سبب شده تا حفظ خانواده دیگر ارزش گذشته را نداشته باشد. علاوه بر این، اختلافات میان زن و مرد در نحوه اداره اقتصاد خانواده، عدم درک متقابل، پذیرش نظر والدین زن یا شوهر و همچنین وجود سنت‌های قدیمی مبنی بر عدم ارتباط بین دختر و پسر پیش از ازدواج و در نتیجه بروز اختلاف پس از ازدواج، از دیگر عوامل افزایش آمار طلاق در این کشور است.

تفاوت‌های فکری میان دختران و پسران جوان در این کشور نیز وجود دارد. پسران جوان بیشتر میل به سفر به خارج از کشور برای تحصیل یا ترک تحصیل و

پرداختن به امور تجاری را دارند، در حالی که دختران برای کسب علم و البته به دست آوردن آزادی‌هایی که در دوران مدرسه نداشته‌اند، بیشتر در دانشگاه‌های کشور قطر تحصیل می‌کنند. این شیوه‌های مختلف زندگی و اجتماعی‌شدن، خود یکی از عوامل اختلاف میان زوج‌های قطری است.

کویت

پایتخت:کویت

مساحت: ۱۷، ۸۱۸ کیلومتر مربع

جمعیت: حدود ۵/۳ میلیون نفر

حکومت: امیرنشین و امیر آن صباح‌الاحمد الجابرالصباح نام دارد.

تاریخ استقلال: این کشور در پنج ژوئن ۱۹۶۱ از سلطه بریتانیا استقلال یافت.

کشور کویت هم که از نظر اجتماعی تحت قوانین شریعت اسلامی اداره می‌شود و سنت عربی در آن رونق زیادی دارد، مانند دیگر کشورهای حاشیه خلیج فارس با مشکل جدی آمار بالای طلاق دست و پنجه نرم می‌کند؛ مشکلی که سیاستمداران و کارشناسان اجتماعی در این کشور را برای پیدا کردن راه چاره‌ای به تکاپو انداخته است.

آمار ازدواج در سال ۲۰۰۹ در کویت ۱۴۱۵۵مورد بوده، در حالی که در همین سال ۵۹۶۵ طلاق به ثبت رسیده است که یکی از بالاترین ارقام طلاق در میان همه کشورهای جهان است. ۶۵درصد از این طلاق‌ها نیز در پنج سال اول ازدواج روی می‌دهد که نشان از عدم تحمل زندگی مشترک در میان جوانان کویتی است. این آمار زنگ خطر را برای مسئولان به صدا در آورده است، زیرا آمار ۴۴درصدی طلاق در این کشور معضلات اجتماعی آنی و آتی را در پی خواهد داشت که از آن جمله می‌توان به بر هم خوردن رشد متعادل جمعیت و مشکلات آتی که از به وجود آمدن نسلی که بدون نظارت مشترک پدر و مادر رشد کرده‌اند، اشاره نمود. با هدف اصلاح این معضل رو به گسترش، وزارت دادگستری کویت با همکاری سایر وزارتخانه‌ها کوشش می‌کند تا به جوانان درباره ازدواج و انتخاب همسر آموزش دهد و جامعه را از معضلاتی که طلاق باعث آن می‌شود و به‌خصوص مشکلاتی که برای فرزندان ایجاد می‌شود، آگاه کند.

در این میان، منتقدان سنتی- مذهبی علت بروز این معضل را دور شدن جامعه و فردفرد اعضای آن از دین می‌دانند و از سوی دیگر، جامعه‌شناسان و روان‌شناسان اجتماعی ریشه‌های بحران را در قوانین طلاق و همچنین عوامل قابل بررسی اجتماعی که این وضعیت را شکل داده‌اند، می‌بینند.

در حرکتی عملی، وکلا و جامعه‌شناسان کویتی خواستار بررسی مجدد قوانین طلاق در این کشور شده‌اند؛ قوانینی که به موجب آن و در بسیاری از موارد، همسر سابق زن پس از طلاق موظف است حقوق ماهیانه، منزل مسکونی، اتومبیل و پیشخدمتی را در اختیار همسر سابق خود بگذارد؛ اتفاقی که برای زنان کویتی مطلقه امتیازی بزرگ محسوب می‌شود، زیرا آنها با خلاصی از مسئولیت‌های زندگی مشترک و پس از طلاق، امکانات مطلوبی را نیز دریافت می‌کنند.

البته باز هم مشابه دیگر کشورهای عرب منطقه، قانون طلاق و به‌خصوص درخواست جدایی در کویت امکان مانور بیشتری را به مردان می‌دهد و زنان فقط در مواردی چون شکنجه بدنی یا روانی، ترک‌شدن برای زمان بیش از سه‌ماه و ارضا نشدن نیازهای خانواده، می‌توانند درخواست جدایی از شوهر خود را به دادگاه ارائه دهند. در این میان، مشکلات و اختلاف‌نظر در مورد چگونگی اداره اقتصادی خانواده با به خود اختصاص دادن ۲۹درصد پرونده‌های طلاق در کویت، مهم‌ترین دلیل جدایی همسران در این کشور است.

بحرین

پایتخت: منامه

مساحت: ۷۰۶ کیلومتر مربع

جمعیت: حدود ۲/۱ میلیون نفر

حکومت: پادشاهی و پادشاه آن حمد بن عیسی آل خلیفه نام دارد.

تاریخ استقلال: این کشور در ۱۵ آگوست ۱۹۷۱ استقلال یافت.

بحرینی‌ها هم آمار بالای طلاق را به عنوان یکی از معضلات اجتماعی خود می‌بینند. براساس آمار وزارتخانه عدالت و اسلام بحرین در سال ۲۰۰۸، تعداد ۴۴۰۰ ازدواج در این کشور انجام شده، در حالی که ۱۲۸۰مورد طلاق نیز به ثبت رسیده است.

دولت بحرین در سال‌های اخیر با برگزاری ورک‌شاپ‌هایی برای جوانان سعی کرده تا برای انتخاب صحیح همسر کمک کند و باعث تغییر نگرش جامعه به موضوع ازدواج از یک سنت به پدیده‌ای عاطفی شود.

قوانین طلاق در این کشور که تابعی از قوانین شریعت است و ناآگاهی افراد از حقوق قانونی خود و شیوه پیگیری آنها باعث شده تا عده‌ای از فعالان حقوق زنان فعالیت‌هایی عملی برای حمایت از زنان در جامعه بحرین انجام دهند. یکی از این فعالیت‌ها، کمپینی است که در سال ۲۰۰۷ با هدف کمک به زنان برای رسیدن به حقوق قانونی نفقه، حضانت و مسکن به راه افتاده است.

این کمپین علاوه بر تلاش در جهت تأمین حقوق قانونی زنان تحت قوانین فعلی کشور، خواستار اصلاح عملی قوانین نیز هست. «اتحادیه زنان بحرینی برای توسعه انسانی» به پروسه طولانی طلاق و مشکلات پیش روی زنان بحرینی در رسیدن به حقوق خود اعتراض دارد. ابتصام زاید، یکی از اعضای این کمپین، به گلف‌نیوز می‌گوید: «تعداد پرونده‌های طلاق رو به افزایش است و زنان از این شرایط متضرر می‌شوند، زیرا زنان در پروسه طولانی بررسی پرونده‌ها با خطر روبه‌رو شدن با مشکلات مالی و مسکن مواجهند.

این کمپین در سال گذشته کنفرانسی درباره برابری حقوق میان زن و مرد نیز برگزار کرد. دستیابی به راه‌حلی عملی پیرامون معضلات قانونی و حقوقی برای

برچسب ها : طلاق ، طلاق در کشورهای دیگر

این مطلب را در شبکه های اجتماعی به اشتراک بگذارید :

نظرات کاربران

اولین فردی باشید که در مورد این مطلب نظر می دهید

نظر شما

نظرات پس از تأیید نمایش داده می شوند. نظرات ارسالی نباید حاوی عبارات نامناسب، توهین به نظام یا مقدسات و یا دارای بار حقوقی باشند.

نام و نام خانوادگی :

ایمیل :

نظر :

کد امنیتی :

لطفا عدد

چهاررقمی بالا را درون کادر وارد نمایید

ارسال نظر

کلیه حقوق این وب سایت محفوظ و متعلق به ماهنامه سپیده‌دانی است.

تمامی کالاها و خدمات این فروشگاه حسب مورد دارای مجوزهای لازم از مراجع مربوطه می باشند و فعالیت این سایت تابع قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران است.

